podstawy przedsiębiorczości

szkoła ponadgimnazjalna

Katarzyna Garbacik | Magdalena Żmiejko

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ na czasie

ZESZYT ĆWICZEŃ

nowa era

PWN

Dział 1. Obserwuję gospodarkę rynkową 6
Temat 1. Historia pieniądza i banków – czyli od czego się zaczęło? 6
Temat 2. Pieniądz w gospodarce rynkowej – czyli jak ułatwić handel? 9
Temat 3. Obieg okrężny – czyli teatr gospodarki 13
Temat 4. Równowaga rynkowa – czyli o najlepszym rozwiązaniu 17

Dział 2. Żyję w gospodarstwie domowym 23
Temat 1. Ja i moje potrzeby – czyli jaki jestem? 23
Temat 2. Budżet domowy – czyli o relacjach dochodów i wydatków 29
Temat 3. Kredyt – czyli sposób na duże pieniądze 33
Temat 4. Inne usługi bankowe – czyli co jeszcze oferują banki? 38
Temat 5. Inwestowanie – czyli jak pomnożyć pieniądze? 43
Temat 6. Giełda Papierów Wartościowych – czyli ryzykowny sposób na duże pieniądze 48
Temat 7. Fundusze inwestycyjne – czyli dla każdego coś dobrego 54
Temat 8. PIT – czyli każdy z nas płaci podatek od dochodów 58
Temat 9. Prawa konsumenta – czyli co powinno się wiedzieć, robiąc zakupy 66
Temat 10. Reklamacja – czyli korzystam ze swoich praw 71
Temat 11. System ubezpieczeń – czyli o myśleniu „na przyszłość" 76
Temat 12. Emerytura – czyli pieniądze na „jesień życia" 80

Dział 3. Chcę być pracownikiem 84
Temat 1. Sztuka autoprezentacji – czyli prezentuję moje mocne strony 84
Temat 2. CV i list motywacyjny – czyli autoprezentacja na papierze 88
Temat 3. Komunikacja interpersonalna – czyli jak porozumieć się z innymi? 94
Temat 4. Rozmowa kwalifikacyjna – czyli jak przekonać do siebie pracodawcę? 98
Temat 5. Formy zatrudnienia i wynagrodzenia – czyli co jest dla mnie najlepsze? 102
Temat 6. Prawa i obowiązki pracodawcy i pracownika – czyli o prawie i regulaminach 106

Dział 4. Zakładam przedsiębiorstwo 111
Temat 1. Moje małe przedsiębiorstwo – czyli od pomysłu do realizacji 111
Temat 2. Inne przedsiębiorstwa w gospodarce – czyli o różnorodności form 116
Temat 3. Działania marketingowe – czyli jak sprzedać produkt? 121

Temat 4. Reklama – czyli jak wpłynąć na decyzję klienta? 124
Temat 5. Majątek w przedsiębiorstwie – czyli podstawowe dokumenty finansowe .. 128
Temat 6. Opłacalność działalności gospodarczej – czyli o progu rentowności 132
Temat 7. Biznesplan – czyli plan działania mojego przedsiębiorstwa 134

Dział 5. Zarządzam przedsiębiorstwem 139
Temat 1. Menadżer w przedsiębiorstwie – czyli o kierownikach słów kilka 139
Temat 2. Współpraca między pracownikami – czyli o pracy grupowej 144
Temat 3. Negocjacje – czyli o rozwiązywaniu konfliktów 148

Dział 6. Jestem etyczny 152
Temat 1. Etyczne przedsiębiorstwo – czyli o uczciwości wobec interesariuszy 152
Temat 2. Mobbing – czyli o terrorze w pracy 159
Temat 3. Uczciwe państwo – czyli o rozwiązywaniu problemów etycznych 164

Dział 7. Widzę problemy ekonomiczne państwa 171
Temat 1. Rola państwa w gospodarce – czyli czego oczekują od nas obywatele? ... 171
Temat 2. Budżet państwa – czyli skąd państwo ma pieniądze? 176
Temat 3. Inflacja – czyli o sytuacji, gdy pieniądza jest za dużo 180
Temat 4. Bezrobocie – czyli o niedoskonałości rynku pracy 185
Temat 5. Wzrost i rozwój gospodarczy państwa – czyli o miernikach ekonomicznych 189

Dział 8. Dostrzegam światowe tendencje gospodarcze 195
Temat 1. Gospodarowanie – czyli o systemach ekonomicznych 195
Temat 2. Handel zagraniczny – czyli o korzyściach wymiany międzynarodowej 198
Temat 3. Globalizacja – czyli o tendencjach rozwoju gospodarki 202

Czas na dodatek 206

Dział 1

OBSERWUJĘ GOSPODARKĘ RYNKOWĄ

Temat 1. Historia pieniądza i banków – czyli od czego się zaczęło?

Moje notatki:

ĆWICZENIE 1

Wstawiając cyfry od 1 do 7, uszereguj chronologicznie formy pieniądza, od najstarszych do najmłodszych. Określ, z jakim rodzajem pieniądza masz do czynienia.

	Kolejność	Rodzaj pieniądza
karta płatnicza		
muszelki		
zboże		
bryłka brązu		
współczesny banknot		
ostemplowana bryłka złota		
nota bankowa		

ĆWICZENIE 2

Wpisz literę P obok zdania prawdziwego, a literę F obok fałszywego.

..... 1. Kiedy bank, w którym lokujesz pieniądze, ogłosi upadłość, otrzymasz środki pieniężne z Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.
..... 2. Ministerstwo Finansów zakłada rachunek, na który wpływają wszystkie dochody państwa, w tym banku komercyjnym, który przedstawi najkorzystniejszą ofertę.
..... 3. Na ogół każdy kraj emituje unikalny pieniądz.
..... 4. Ustalanie wysokości stóp procentowych jest jednym z elementów realizacji polityki pieniężnej państwa.
..... 5. W sytuacjach kryzysowych, gdy większość klientów chce odebrać swoje pieniądze, bank centralny udziela nieoprocentowanych pożyczek bankom komercyjnym.
..... 6. Pierwszy bank centralny powstał w Stanach Zjednoczonych.
..... 7. Bank centralny świadczy usługi ludności danego kraju.
..... 8. Lokowanie pieniędzy w instytucjach parabankowych (np. SKOK) jest tak samo bezpieczne jak w przypadku banków.
..... 9. Kurs walutowy ustalają banki komercyjne.
..... 10. Kiedy zaczęły funkcjonować pierwsze banki, banknoty bez ograniczeń wymieniano na złoto.

ĆWICZENIE 3

Przeczytaj poniższe doniesienia prasowe i określ, jakiego rodzaju politykę pieniężną prowadzi Narodowy Bank Polski wraz z Radą Polityki Pieniężnej.

Informacja prasowa	Rodzaj polityki pieniężnej
Rada Polityki Pieniężnej podwyższyła główne stopy procentowe o 20 punktów bazowych.	
W wyniku decyzji Rady Polityki Pieniężnej w sektorze bankowym zostanie 3,5 mld zł, gdyż wydano decyzję o obniżeniu stopy rezerwy obowiązkowej z 3,5 do 3 procent.	
Zarząd postanowił, że NBP wykupi przed czasem 10-letnie obligacje skarbowe.	
Zdecydowanie ważniejsza dla sektora bankowego wydaje się być decyzja Rady o podwyższeniu stopy rezerw obowiązkowych do pułapu 4 procent.	

ĆWICZENIE 4

Uzupełnij tabelę, przedstawiającą zestawienie banków centralnych wybranych państw.

Państwo	Nazwa banku centralnego
Szwecja	
Kanada	
	System Rezerwy Federalnej (FED)
Chiny	
	Центральный Банк Российской Федерации
Francja	
	Nippon Ginkō

ĆWICZENIE 5

Skreśl 19 wyrazów oraz skrótów związanych z pieniądzem i bankami, zgodnie z wzorem. Możesz ich szukać w poziomie, pionie, po przekątnej – zarówno w lewą, jak i prawą stronę. Litery, które pozostaną, czytane w poziomych wierszach utworzą rozwiązanie zadania – nazwę największej instytucji finansowej świata w 2011 r. według szacunków miesięcznika „The Banker".

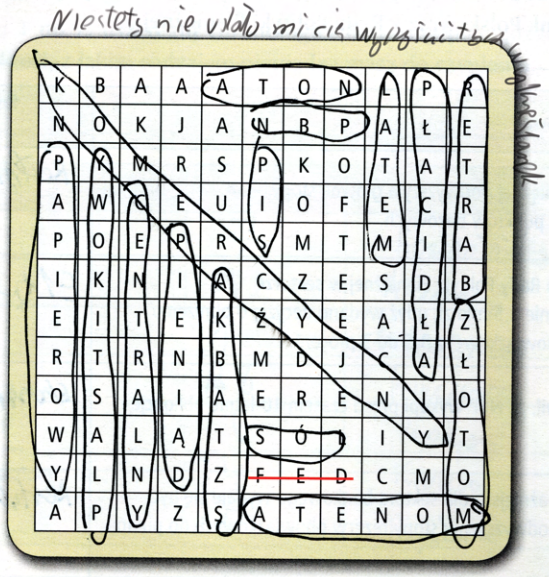

K	B	A	A	A	T	O	N	L	P	R
N	O	K	J	A	N	B	P	A	Ł	E
P	Y	M	R	S	P	K	O	T	A	T
A	W	G	E	U	I	O	F	E	C	R
P	O	E	P	R	S	M	T	M	I	A
I	K	N	I	A	C	Z	E	S	D	B
E	I	T	E	K	Ż	Y	E	A	Ł	Z
R	T	R	N	B	M	D	J	C	A	Ł
O	S	A	I	A	E	R	E	N	I	O
W	A	L	Ą	T	S	Ó	D	I	Y	T
Y	L	N	D	Z	F	E	D	C	M	O
A	P	Y	Z	S	A	T	E	N	O	M

Odpowiedź: .....

Temat 2. Pieniądz w gospodarce rynkowej – czyli jak ułatwić handel?

Moje notatki:

ĆWICZENIE 1

Określ, jaką funkcję pełni pieniądz w opisanych poniżej sytuacjach.

1. W przyszłym miesiącu Anka zapłaci za rozmowy roamingowe niewliczone do telefonicznego abonamentu. .....
2. Wycieczka do Chin kosztuje 3456 zł. .....
3. Moja mama wpłaca część swojej wypłaty na lokatę bankową. .....
4. Baton w szkolnym sklepiku kosztuje więcej niż ten z automatu stojącego na korytarzu pierwszego piętra. .....
5. Kuba kupił swojemu bratu z okazji imienin najnowszy film Walta Disneya. .....
6. Bilet do teatru jest dwa razy droższy niż do kina. .....

ĆWICZENIE 2

Uzupełnij tekst.

Aby można było uznać dany przedmiot za pieniądz, powinien on posiadać pewne charakterystyczne cechy. Musi być tak zaprojektowany, aby wygodnie można było go przenosić, czyli musi być (1) ..... . Pieniądze w każdym zakątku danego kraju powinny być takie same, aby wszyscy wiedzieli, że ten właśnie przedmiot jest środkiem płatniczym, a więc musi być (2)..... i (3)..... . Pieniądze są w obrocie na rynku nawet kilka lat, przechodzą z rąk do rąk, dlatego materiał, z jakiego są wytwarzane, musi być odpowiednio trwały, aby zapewnić pieniądzom (4)..... . Ostatnia cecha, którą zapewnia pieniądzu państwo, to (5)....., związana bezpośrednio z wartością pieniądza.

ĆWICZENIE 3

Dopasuj opis (A – H) do pojęcia.

Pieniądz		A Monety, które nosisz w portfelu.
Pieniądz gotówkowy		B Banknot o nominale 20 zł.
Pieniądz elektroniczny		C Karta płatnicza, za pomocą której dokonujesz sklepowych płatności.
Pieniądz bezgotówkowy		D Symbol wartości.
Pieniądz plastykowy		E Papier wartościowy, którym możemy płacić.
Czek		F Sytuacja, kiedy za towar płacimy innym towarem.
		G Forma, w jakiej przechowywane są w banku nasze oszczędności.
		H Używany podczas zapłaty przelewem.

ĆWICZENIE 4

Wpisz w odpowiednie rubryki określenia przedstawione poniżej.

1. forma pożyczki, 2. ilość pieniędzy uzależniona od stanu konta, 3. ilość pieniędzy uzależniona od zapisu w umowie, 4. może się nią/nim posługiwać każdy, kto wszedł w jej/jego posiadanie, 5. może się nią/nim posługiwać wskazana przez właściciela osoba, 6. może się nią/nim posługiwać wyłącznie właściciel, 7. można zapłacić nim/nią w sklepie, 8. odpowiednik portfela z gotówką, 9. papier wartościowy, 10. pieniądz bezgotówkowy, 11. pieniądz elektroniczny, 12. pieniądz plastikowy, 13. sprzedawca nie może wydać reszty, 14. trzeba zwrócić wykorzystane pieniądze

Karta płatnicza	Karta kredytowa	Czek

ĆWICZENIE 5

Zaznacz znakiem X cechy podanych przedmiotów, a następnie wskaż, który z nich byłby najlepszym pieniądzem.

Przedmiot	poręczny	jednolity	trwały	rozpoznawalny	podzielny
butelka coca-coli					
bransoletka z impulsami elektromagnetycznymi					
ołowiane żołnierzyki					
malowane chusteczki z tkaniny					
kłębki sznurka					

Najlepszym pieniądzem byłby/byłaby .....

ponieważ .....

ĆWICZENIE 6

Zgodnie z danymi NBP na koniec marca 2011 r., na polskim rynku znajdowało się w obiegu 32,0 mln kart umożliwiających realizację płatności (w tym płatniczych, kredytowych oraz obciążeniowych). Na wykresie zaprezentowano, jak kształtowała się liczba kart płatniczych i kredytowych na przestrzeni kolejnych kwartałów począwszy od 2009 r.

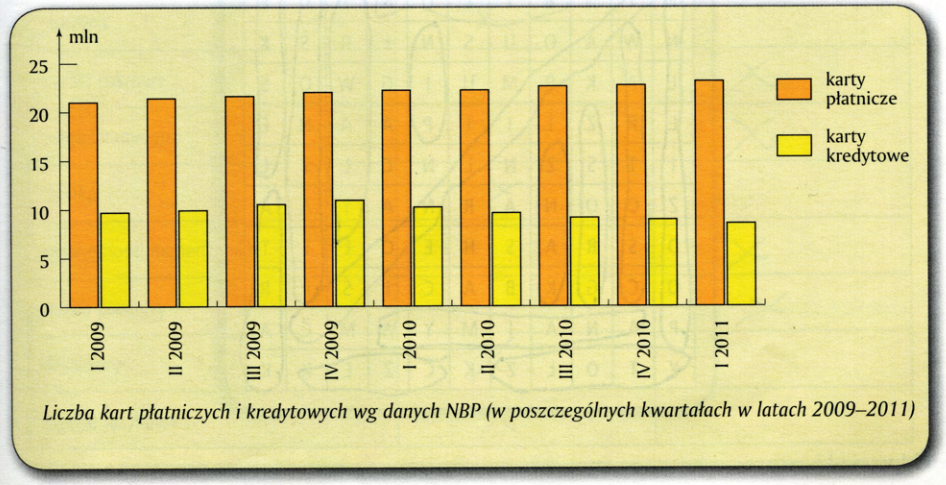

Liczba kart płatniczych i kredytowych wg danych NBP (w poszczególnych kwartałach w latach 2009–2011)

Przeanalizuj przedstawione dane i odpowiedz na poniższe pytania.

1. Jakie tendencje można zaobserwować na rynku kart płatniczych i kredytowych?

.....

.....

2. Jakie mogą być przyczyny rezygnacji klientów banków z kart kredytowych?

.....

.....

.....

3. W których kwartałach zaobserwowano największy wzrost liczby kart płatniczych, a w których kredytowych?

.....

.....

ĆWICZENIE 7

Skreśl 17 wyrazów oraz skrótów związanych z cechami i funkcjami pieniądza. Możesz ich szukać w poziomie, pionie, po przekątnej – zarówno w lewą, jak i prawą stronę. Litery, które pozostaną, czytane w poziomych wierszach utworzą rozwiązanie zadania – nazwę usługi, dzięki której można wypłacić gotówkę podczas dokonywania zakupów w sklepie.

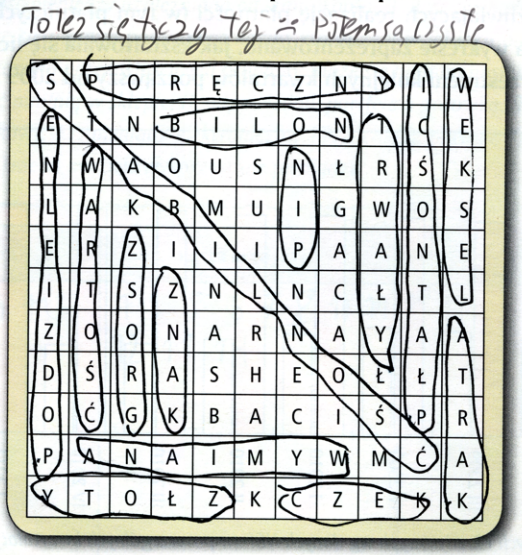

Odpowiedź: .....

Temat 3. Obieg okrężny – czyli teatr gospodarki

Moje notatki:

ĆWICZENIE 1

Wpisując znak X w odpowiedniej rubryce, określ czy dany towar jest przedmiotem obrotu na rynku dóbr i usług czy na rynku zasobów. Pamiętaj, że rynek to miejsce, w którym
– dokunują się operacje kupna i sprzedaży określonych towarów i usług;
– w określonym czasie spotyka się popyt z podażą i następuje ustalenie się ceny.

Towar	Rynek dóbr i usług	Rynek zasobów
codzienna gazeta		
benzyna		
buraki cukrowe		
węgiel kamienny		
ciastka		
umiejętności menedżerskie		
ziarno pszenicy		
pomidory		
zajęcia językowe		

ĆWICZENIE 2

Przeczytaj uważnie charakterystykę jednego z krajów Ameryki Południowej i wykonaj polecenia umieszczone pod tekstem.

Jest jednym z największych i najlepiej rozwiniętych krajów Ameryki Południowej. Na południowym wschodzie znajdują się obszary wyżynne z roślinnością charakterystyczną dla sawanny, na północy nizina, poprzecinana licznymi rzekami z bogatą fauną i porośnięta lasem równikowym, w którym rosną m.in. drzewa kauczukowe i mahoniowce. Klimat pozwala na uprawę wielu gatunków roślin niedostępnych w Europie: kawy, bawełny, trzciny cukrowej, agawy sizalowej, kakaowca, bananów oraz innych. Wschodnią część kraju oblewa Ocean Atlantycki z licznie występującymi różnorodnymi gatunkami ryb oraz homarów i krewetek, ale linia brzegowa jest mało urozmaicona: jedynie na północy i południu znajdują się pojedyncze zatoki i przybrzeżne wyspy. W 2003 r. na południowo-wschodnim wybrzeżu odkryto jedne z najbogatszych na świecie złóż gazu ziemnego. Ponadto ukształtowanie geologiczne sprzyja występowaniu licznych rud metali: żelaza, manganu, chromu, miedzi, cynku, cyny, ołowiu, niklu, złota oraz kamieni szlachetnych i półszlachetnych: diamentów, topazów, ametystów, opali i szmaragdów.

Opisane warunki pozwoliły na rozwój rolnictwa i związanej z nim hodowli bydła, trzody chlewnej, koni i mułów, drobiu, owiec i kóz. Dużą rolę w gospodarce odgrywa także przemysł wydobywczy, zatrudniający licznych górników i inżynierów, transport z dużą siecią linii kolejowych oraz turystyka i związane z nią usługi świadczone przez hotelarzy, restauratorów, bankowców.

Źródło: opracowanie własne autora

1. Wpisz w odpowiedniej kolumnie wybrane z tekstu zasoby.

Zasoby			
naturalne, czyli „ziemia"	**ludzkie,** czyli „praca"	**kapitałowe,** czyli „środki i przedmioty pracy"	**informacyjne,** czyli „wiedza"

2. Wypisz, jakie dobra lub usługi mogą być wytwarzane w kraju opisanym w tekście.

.....

.....

.....

ĆWICZENIE 3

Podaj po trzy różnice między dobrami a usługami oraz dobrami a zasobami.

Dobra:	Usługi:
.....	.....
.....	.....
.....	.....
Dobra:	**Zasoby:**
.....	.....
.....	.....
.....	.....

ĆWICZENIE 4

W podanych parach wyrazów zakreśl te, które określają zasoby kapitałowe.

trawa – siano	stal – ruda żelaza
olej napędowy – złoże ropy naftowej	drzewo – drewno
woda z wodociągu – rzeka	kruszywo – skała
przędza – bawełna	kakaowiec – kakao

ĆWICZENIE 5

Określ zasoby, jakimi dysponuje Twoje gospodarstwo domowe. Zastanów się, które z nich nie są wykorzystywane (sprzedawane). Wskaż dobra i usługi, które są najczęściej nabywane przez członków Twojego gospodarstwa domowego. Na podstawie tych informacji uzu-

pełnij schemat, będący fragmentem obiegu okrężnego. Dorysuj brakujący strumień pieniądza.

Rys. Fragment obiegu okrężnego

ĆWICZENIE 6

Skreśl 18 wyrazów, które są związane z szeroko pojętym obiegiem okrężnym. Możesz ich szukać w poziomie, pionie, po przekątnej – zarówno w lewą, jak i prawą stronę. Litery, które pozostaną, czytane w poziomych wierszach utworzą rozwiązanie zadania – nazwę niezwykle istotnych zasobów informacyjnych, które jednak bardzo trudno jest opisać, wyartykułować lub przekazać innym.

Y	W	I	K	Ś	R	O	D	K	I	E
N	S	D	A	B	W	I	E	D	Z	A
L	T	R	P	I	T	N	E	I	L	K
A	R	Y	I	A	B	Ó	S	A	Z	Q
N	U	N	T	Ł	Z	I	Z	A	M	N
O	M	E	A	Y	G	A	I	L	C	P
I	I	K	Ł	U	K	A	D	O	W	U
G	E	Z	Ł	U	O	B	I	E	G	K
E	Ń	S	P	Ą	W	O	L	N	Y	C
R	U	R	Z	Ą	D	R	A	W	O	T
A	C	A	R	P	A	D	O	B	R	A

Odpowiedź : .....

ĆWICZENIE 7

Wpisz literę P jeśli zdanie jest prawdziwe, a F – gdy jest fałszywe.

..... 1. Najważniejszym celem gospodarstw domowych jest sprzedaż zasobów.

..... 2. Przedsiębiorstwa są stronami transakcji zarówno na rynku zasobów, jak i na rynku dóbr i usług.

..... 3. Głównym celem przedsiębiorstw jest osiąganie zysku dzięki sprzedaży zasobów.

..... 4. Państwo, czyli rząd, dostarcza swoje dobra i usługi zarówno przedsiębiorstwom, jak i gospodarstwom domowym.

..... 5. Czynniki produkcji są niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania gospodarstw domowych.

..... 6. W relacjach państwo – inne podmioty gospodarki strumień pieniądza płynie w obu kierunkach

..... 7. Niektóre dobra mogą być zasobami.

PREMIA – ĆWICZENIE 8

Zamierzasz otworzyć własną firmę. Zastanów się, jakie zasoby będą konieczne do jej funkcjonowania, i uzupełnij tabelę według własnych potrzeb.

Rodzaj prowadzonej działalności			
Zasoby			
naturalne	ludzkie	kapitałowe	informacyjne

Temat 4. Równowaga rynkowa – czyli o najlepszym rozwiązaniu

Moje notatki:

ĆWICZENIE 1

Wpisz literę D pod tymi czynnikami, które wpływają na popyt, natomiast literę S pod tymi wpływającymi na podaż.

spot reklamowy	cena surowca	badanie preferencji konsumentów	wzrost kosztów produkcji
powódź w kraju	nowoczesne technologie	moda na ręcznie wykonaną biżuterię	obniżenie podatków

ĆWICZENIE 2

Przeczytaj poniższe fragmenty tekstów i odpowiedz na pytania 1–4.

Tekst 1

Rynek tanich towarów i usług

Henry Ford pierwszy zrozumiał zasady taniokracji, czyli de facto zrozumiał fundamentalną zasadę wolnego rynku. Dostrzegł, że większość nabywców aut chce przede wszystkim, aby należące do nich cztery kółka pomagały im się szybko przemieszczać, a jednocześnie kosztowały jak najtaniej. I taki był jego słynny ford T [...]. Miał banalnie prostą konstrukcję, był równie prosty w obsłudze i kosztował kilka razy mniej niż auta konkurencji [...]. Ford konsekwentnie zbijał cenę samochodu, twierdząc, że każdy dolar obniżki, przysparza mu 1000 nowych klientów. [...] Istotą wyżej opisanej rewolucji cenowej jest skoncentrowanie się przedsiębiorców na wytwarzaniu produktu lub usługi spełniające tylko najważniejsze oczekiwania klientów. [...]

Źródło: Piński J., Jutro będzie taniej, *„Wprost", wydanie internetowe, 25.11.2005*

Tekst 2

IEA zamierza uwolnić 60 mln baryłek ropy ze strategicznych rezerw

Międzynarodowa Agencja Energetyczna (IEA), zrzeszająca uprzemysłowione kraje importujące ropę naftową, ogłosiła [...], że zamierza uwolnić 60 mln baryłek ze strategicznych rezerw państw. [...] Licząca 28 członków organizacja, do której należy wiele krajów europejskich, w tym Polska oraz m.in. USA, Kanada, Australia, Nowa Zelandia, Japonia, Korea Południowa i Turcja, poinformowała, że będzie wypuszczała na rynek 2 mln baryłek dziennie przez kolejnych 30 dni, by w ten sposób zrekompensować różnicę w podaży powstałą przez zmniejszenie dostaw z Libii.

Źródło: artykuł z PAP, www.forsal.pl, 23.06.2011

1. W którym tekście jest mowa o popycie, a w którym o podaży?

.....

.....

.....

2. Dlaczego Ford zbił fortunę dzięki sprzedaży towarów skierowanych do mniej zamożnych konsumentów?

3. Wpisz fragment tekstu, który jest przykładem działania prawa popytu.

4. Co prawdopodobnie stanie się z ceną ropy po wcieleniu w życie decyzji Międzynarodowej Agencji Energetycznej?

.....

ĆWICZENIE 3

Przyporządkuj sytuacje (1–7) do grupy popytu lub podaży.

1. *Mama kupiła mi nowe spodnie.*
2. *W tym sklepie zawsze są kolejki – ludzie wiedzą, że tu można kupić najlepsze wędliny.*
3. *Wzrost ceny mąki spowodował zmniejszenie wielkości produkcji chleba.*
4. *Osiedlowy sklep sportowy wprowadził dzisiaj letnią wyprzedaż.*
5. *Sadownicy narzekają, że wiosenne przymrozki zniszczyły kwiaty drzew owocowych.*
6. *Szkoła zaproponowała w tym roku uczniom dodatkowe, bezpłatne zajęcia z podstaw przedsiębiorczości.*
7. *Wczoraj zarezerwowałem bilet lotniczy do Anglii.*

Sytuacje związane z popytem	Sytuacje związane z podażą

ĆWICZENIE 4

Dopasuj definicje (A–H) do pojęć.

Cena równowagi		**A** Sytuacja na rynku, gdy ilość dóbr dostarczonych jest równa ilości dóbr nabytych przez konsumentów.
Wielkość popytu		**B** Dobra zaspokajające tę samą potrzebę.
Prawo podaży		**C** Ilość dóbr i usług, którą nabywają konsumenci po określonej cenie i w danym czasie.
Dobra substytucyjne		**D** Wraz ze wzrostem ceny maleje ilość dóbr, na które jest zapotrzebowanie.
Dobra komplementarne		**E** Ilość dóbr oferowanych na rynku rośnie wraz ze wzrostem ceny.
Prawo popytu		**F** Satysfakcjonuje zarówno kupujących, jak i sprzedających.
Równowaga rynkowa		**G** Ilość dóbr i usług dostarczonych na rynek po określonej cenie i w określonym czasie.
Wielkość podaży		**H** Dobra, które się nawzajem uzupełniają.

ĆWICZENIE 5

Podaj po trzy przykłady wskazanych dóbr.

Substytucyjne	Komplementarne	Konkurencyjne
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

ĆWICZENIE 6

Na podstawie danych w tabeli narysuj krzywe podaży i popytu oraz odpowiedz na pytania 1–4.

CENA (zł)	Ilość zakupionych długopisów (szt.)	Ilość zaoferowanych do sprzedaży długopisów (szt.)
1,00	250	80
1,50	200	120
2,00	150	150
2,50	100	180
3,00	50	200

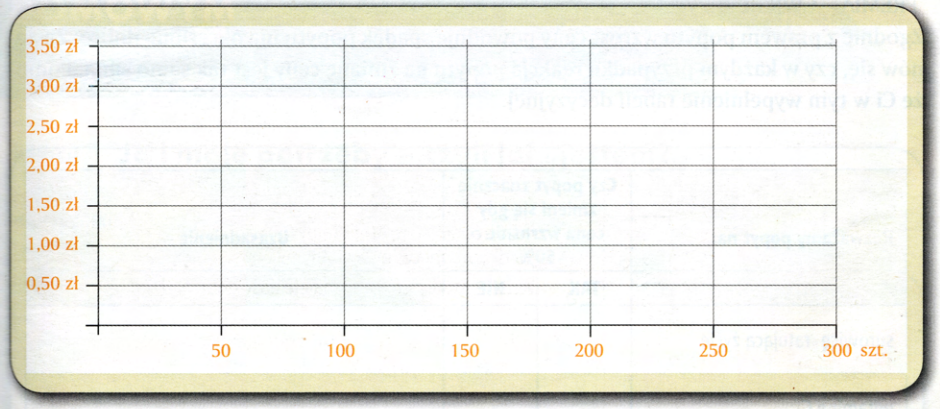

1. Oznacz na wykresie: osie, krzywe podaży i popytu, zaznacz również punkt i cenę równowagi rynkowej.
2. Określ, ile wynosi cena równowagi rynkowej na długopisy sprzedawane w sklepiku szkolnym.

   ..... zł
3. Wyjaśnij, jak zmiana ceny wpływa na popyt i podaż na długopisy w szkolnym sklepiku. Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Co prawdopodobnie stanie się z popytem na długopisy w szkolnym sklepiku oraz z ceną równowagi, jeśli wśród uczniów szkoły rozpowszechni się przesąd, że przynoszą one szczęście na klasówkach? Narysuj tę sytuację na wykresie.

   Odpowiedź: .....

PREMIA – ĆWICZENIE 7

Zgodnie z prawem popytu wzrost ceny powoduje spadek popytu ma określone dobro. Zastanów się, czy w każdym przypadku reakcja popytu na zmianę ceny jest tak samo silna. Pomoże Ci w tym wypełnienie tabeli decyzyjnej.

Rozważamy popyt na:	Czy popyt znacznie zmieni się gdy cena wzrośnie o 50%		Uzasadnienie
	TAK	NIE	
surowicę ratującą życie			
witaminę C			
radio za 5 zł			
telewizor za 10 000 zł			
cukier			
mąkę			